

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce	<i>Monika Nováková</i>
Název práce	<i>Možnosti rozvoje dvouletých dětí v předmatematické gramotnosti</i>
Autor posudku	<i>PhDr. Michaela Kaslová</i>

Cíle (stanovení, splnění, reflexe splnění)

Práce se orientuje na zkoumání možností rozvíjení dvouletých dětí v pre-matematice vzhledem k limitům, které jsou dány věkem dětí. Autorka se musí opírat jak o vývojovou a kognitivní psychologii, přeškolní pedagogiku v širším slova smyslu, tak o matematiku, respektive předmatematickou gramotnost včetně její didaktiky. Prvním úkolem BcP je využít teorie k vytypování oblastí či převzetí takových typů, ve kterých se předpokládá možnost rozvoje dítěte daného věku v dané oblasti. Cílem kvalitativního výzkumu je zjistit, jak reagují děti na dané podněty, tedy zda jsou dané aktivity pro tyto děti přiměřené vzhledem k jejich stupni vývoje. Pro to jsou vymezeny jevy ke sledování jak při přímém pozorování, tak při zprostředkovaném pozorování videozáznamu. Úkoly práce jsou zaměřeny za dílčí cíle. Na čtyři výzkumné otázky, které jsou formulované na str. 25, autorka hledá odpověď v praktické části, avšak strukturované shrnutí těchto poznatků a obecnější pohled na praktickou část, obdobně jako konkrétní získané zkušenosti, v závěru práce chybí. Práce je vystavěna logicky. Jednotlivé části jsou ve správném pořadí, ne vždy jsou využívány vztahy mezi nimi, což se projevuje především v úvodu k praktické části a v částech zařazených do shrnutí, diskuse či závěru. Autorka se vyjadřuje místy nepřesně, s jazykovými chybami (viz níže). Propojení všech oborů je náročné, to v hodnocení zohledňuji, i když v tomto smyslu jsou v práci jisté rezervy. Reflexe odrážející posun v myšlení autorky v dané problematice je parciální. Cíle práce jsou v zásadě splněny.

Obsahové části (úplnost, relevance, řazení) Práce (o rozsahu 69 stran) je členěna do pěti částí. V **Úvodu** autorka vysvětluje svoji volbu a záměry práce. Autorka člení **Teoretickou část** do tří kapitol, ve kterých dominantně prezentuje práci se zdroji, aniž by k citacím (bez uvedení stránek) zaujala vlastní postoj či provedla shrnutí toho, co je východiskem pro její následnou práci. K uvedeným citacím není v několika případech uvedena literatura v seznamu zdrojů (např. Lišková, Portešová, Sodomková). Vybrané citace odpovídají zaměření práce. V kapitole o paměti je paměť redukována na paměť slovně-akustickou. Pokud by byla paměť provázána s procesy učení v tomto věku, bylo by nutné zmínit ještě nejméně pohybovou, haptickou a vizuální paměť, na kterých stojí autorkou vybrané aktivity. **Metodologická část** (str. 25-28) uvádí metody řešení v rozporu se stranou 2 (Úvod), kde autorka píše, že jde o kvalitativní výzkum s prvky akčního výzkumu (jak bylo dohodnuto a čemuž odpovídá i pojetí práce), avšak v této části roli metod zaměňuje. V **Praktické části**, především na počátku, chybí zdůraznění, že smyslem aktivit není přímo rozvíjet předmatematickou gramotnost, avšak připravovat dítě v rámci jeho možností na její nástup, respektive podpořit rozvoj podmínek nutných pro nástup rozvoje předmatematické gramotnosti tak, aniž by se porušily zásady práce s dítětem mladším tří let. Aktivity by dle zadání neměly směřovat k rozvoji matematických znalostí, což autorka splnila. Aktivity jsou zvoleny vhodně vzhledem k tomu, co autorka sleduje. Kladně hodnotím i kritický postoj k původní verzi a návrhy na úpravy. K záznamu průběhu aktivit se autorka opírala o videozáznam. Přepisy některých pasáží jsou cenné, jejich pořizování náročné na koncentraci a trpělivost. Všechny aktivity bohužel obsahují několik chyb: a) nedostatky v matematické charakteristice ve vztahu k finální formulaci zadání aktivity dětem (str. 29, 30, 33, 44, ..., 55); b) nedostatky ve vymezení klíčových slov (např. str. 31, 32, 33, 36); c) nedostatky ve sdělení úkolu/ pokynů dětem (str. 29, 33, 43) a k tomu se pojí připomínka k formě zadání: všechny instrukce mohly být děleny do kratších celků, dlouhá

souvětí jsou pro předškolní děti náročná jak na sluchovou analýzu, tak na tvorbu představ a na jejich vybavování z paměti; d) chybí specifikace Pexesa (jeho název) na str. 29 a 30, což způsobuje nejasnosti v pochopení situace; e) nepřesnosti ve vyjadřování (např. str. 42: dítě nemanipuluje s celou hrou, ale jednou kartičkou); f) nepochopitelná propojení slov (např. str. 65 - *dopomoc mohla být způsobena*); g) některá tvrzení si odporují (str. 55). U aktivity Jana ve hře Pexeso je otázka dikuse, zda bylo nutné Jana nutit do hry, do jisté míry jde o spor s teoretickou částí. I kdyby Jan nehrál, neznamenalo by to, že jde o aktivitu nevhodnou. Zdůrazňování bezchybnosti reakce dítěte působí zavádějícím dojmem, jako by toto bylo u dané věkové skupiny požadováno. Jiné formulace, respektive další komentáře by umožnily lépe prezentovat onu dětskou úspěšnost – jako skutečnost dokazující přiměřenost aktivity pro sledovanou věkovou skupinu. Autorka v komentářích k aktivitám neuvažuje více možných příčin; postrádám zde i hlubší propojení na teoretickou část, zejména v argumentaci. Na str. 29 v diskusi u Jana neuvažuje oční vadu; podobně jednostranně jsou pojaty některé komentáře, kde autorka neuvažuje jiné možnosti interpretace dětských reakcí (např. str. 44, 46, 49). Sérii zadaných úkolů autorka sestavila zcela samostatně, avšak bez deklarování užšího propojení na teorii. Bohužel, u žádné z aktivit není jasné, zda jde o aktivitu inspirovanou dosavadní praxí (např. i přesun aktivity od tříletých dětí do skupiny mladších dětí), nebo zda jde zcela původní aktivity. Diskuse (str. 67) je spíše shrnutím a doporučením. Je pojata poněkud odtrženě od praktické části, svou formou se vzdaluje formě diskuse, opakuje pasáže z teoretické části jako doporučení bez vztahu k tomu, co se konkrétně odehrálo v praktické části. Obsahuje výzvy, které náležejí spíše do závěrů. Zcela chybí reflexe. **Závěr** práce jednak přináší shrnutí analýzy, jednak upozorňuje na významné jevy, z nichž je možné čerpat v řadě oblastí. Vzhledem k nepřesnostem v Metodologické části je obtížné přesně formulovat, do jaké míry byly cíle naplněny.

Odborná část (matematika/didaktika: náročnost, správnost, výstavba, konzistence apod.)

Teoretická část je komponována ze čtyř oblastí: vývojová a kognitivní psychologie, předškolní pedagogika, matematika a didaktika předmatematické gramotnosti. Úkolem autorky bylo propojit vyrovnaně všechny oblasti v této části tak, aby teoretická část shrnula východiska pro další šetření a současně vymezila klíčové pojmy, o které se autorka bude v aktivitách, respektive v argumentaci opírat. To, co je z předmatematické gramotnosti a matematiky uvedeno v teoretické části, není však v těch pasážích praktické části, které autorka zpracovávala bez konzultace, úplně či dostatečně přesné. Například na straně 29 je evidentní chyba vzhledem k formulaci úkolu dětem, nejedná se z pohledu matematiky třídění podle barvy, ale jde o zařazování předmětů do tříd na principu přiřazování jednotlivých objektů ze základního souboru vždy k jednomu z reprezentantů (tedy třídění redukované). Jinde jsou z pohledu matematiky charakteristiky úkolů/aktivit neúplné (30, 31, 32, 34, 36; např. na str. 30 chybí přiřazování, podobně na str. 31). Vytipování vhodných okruhů pro dětské aktivity autorka čerpá ze tří zdrojů (přednášky, konzultace a literatura, které mohla být i specifitější, např. dostupná Kaslová: *Předmatematická gramotnost a dítě mladší 3,5 roku*. Projekt UK PEDF – Progres, dostupné v knihovně fakulty). To určuje matematický obsah teoretické části. Na vytipované matematické oblasti v teoretické části pak autorka v praktické části navazuje volbou/tvorbou konkrétních aktivit se snahou respektovat specifika dané věkové skupiny jak po stránce obsahu, tak forem i organizace práce s dětmi dané věkové skupiny, což se jí vcelku zdařilo. Rezervy spatřuji především v diskusi k aktivitám, kde autorka nevyužila toho, co zahrнула do teoretické části.

Přínos (originalita, použitelnost apod.)

Klady práce: inspirativní je praktická část popisující průběh jednotlivých aktivit a dětské reakce.

Formální náležitosti (gramatika, styl, typografie, grafické části, odkazy a citace, celková

úprava) Jazyk předložené práce je nevyvážený, místy je čtivý, jinde je zjevná jazyková neobratnost. Nepřesnosti ve vyjadřování způsobují nejasnosti v představách čtenáře. Jazyk práce vyžadoval před odevzdáním výrazně kvalitnější korekturu. Autorka v některých pasážích přebíhá z jednoho času do jiného (např. na str. 58).

Grafická stránka i členění práce jsou přehledné. Závěry praktické části by mohly být tabelizovány, nebo jinak strukturovaně prezentovány pro větší přehlednost výsledků.

Citace ne vždy odpovídají normě, u přímých zkrácených citací chybí u zmíněných zdrojů uvedení stránek (např. str. 13). V některých případech není zcela zřejmé, kdy se jedná o přímou a kdy o nepřímou citaci, vzhledem k formě a míře úpravy přímé citace. Některé úpravy citací v přeměně na citaci nepřímou mění zčásti obsah sdělovaného (např. str. 20). Odkazy na zdroje jsou funkční. Na str. 12 není jasné, zda jde o RVP PV, nebo se opravdu jedná o školní VP, pak by bylo nutné uvést, ze které školy je onen školní VP převzat. Jazyk práce je většinou srozumitelný, větší rezervy jsou v kvalitě českého jazyka.

Jazykové nedostatky: a) nečeské obraty zejména v používání předložkových vazeb, nejasně formulované věty (např. str.: 9, 23, 26, 30, 32, 33, 38, 47, 48, 51, 56, 57, 62); b) není respektována shoda podnětu s přísudkem nebo shodného přívlastku se jménem (např. str.: 15, 45, 61, 62, 63, 68); c) chyby v pořadí slov ve větě ovlivňující význam sdělení (např. str.43, 62); d) chyby v interpunkci (chybné užití čárky - čárka chybí/ je nadbytečná, místo čárky je tečka; např. str.: 14, 26, 35, 40, 44, 47, 50, 51, 54, 56, 57, 59, 61, 62, 67, 68); chybí tečka za větou (např. str. 40); chybí středník (např. str.: 21, 25, 27); e) chyby v užití diakritických znamének zpravidla v důsledku chyb ve skloňování jmen, (např. str. 7, 17, 18, 22, 36, 47, 49, 59, 68); f) chyby v označení přímé řeči (např. str. 40, 45, 52, 55, 60); g) nejednotnost ve skloňování číslovky tři (str. 26 a 28); h) chyby ve velikosti písmen (str. 23); i) vypadlo písmeno ve slově nebo jde o překlep (např. str. 31, 32, 33, 34, 44, 58); j) nejednotnost v psaní číslovek slovy/číslicemi (např. str. 37); k) chybí mezera mezi znaky (str. 38, 42, 50); l) na konci řádku jsou číslice bez uvedení jednotky – bez označení počítaných objektů (např. str. 40); m) chyby v časování či skloňování (např. str. 63); n) nečeské obraty (např. str. 47, 48, 63); o) nejednotnost v psaní slov (např. *citron/citrón* na str.: 53, 54/52, 33); p) někdy je použit odborný jazyk nevhodně (např. str. 51 kostka se *kutálí* – koulet se může jen objekt tvarově blízký kouli, kostka – krychle se překlápí); q) záměna slov jaké/keré (např. str. 68) apod.

Zdroje (reprezentativnost, relevance, použití) Informační zdroje jsou pestré, avšak je nutné ještě nejméně tři z nich doplnit; doporučuji přidat do ERRAT. V Metodologické části je uvedeno, že autorka u sebe má písemný souhlas rodičů sledovaných dětí s pořízením videozáznamu, avšak není jasné, zda rodiče současně souhlasili s uveřejněním fotografií dětí v příloze BcP.

Další poznámky

Autorka pracovala samostatně, chodila na konzultace, ne vždy plně využila podnětů k úpravám práce. Odevzdaná práce je výsledkem celé řady úprav; přes výčet připomínek konstatuji, že autorka v oblasti formulací vykazala během řešení Bc úkolu určitý posun.

Otázky, pokyny k obhajobě

- 1) Do obhajoby zahrňte strukturovaný závěr.
- 2) Jak se jevíly jednotlivé děti v dané sérii aktivit? (shody, rozdíly)
- 3) V čem všem vás řešení bakalářské úkolu posunulo? Co byste dnes dělala jinak a proč?

Vyjádření ke shodám v systému Theses: < 5 %

Práce hraničním způsobem splňuje podmínky kladené na bakalářskou práci. Práci doporučuji k obhajobě.

Hodnocení:

Datum a podpis autora posudku: 25. července 2019

vedoucí práce